

Слідчий та прокурор мають право доручити здійснення контролю за виконанням умов запобіжного заходу співробітникам інших підрозділів ОВС, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, які здійснюють супроводження у кримінальному провадженні. Зазначені працівники при виявленні порушень повинні інформувати слідчого, прокурора.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар - Тацій В.Я. – 2012 р.
3. ЗУ «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР

ПРОБЛЕМИ ПODOВЖЕННЯ СТРОКІВ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ ДІЙ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Лозова Тетяна Олегівна, студент навчально-наукового інституту права і психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права і психології Національної академії внутрішніх справ *Мазур О.С.*

Оскільки більшість злочинів вчиняється таємно, злочинці ретельно маскують свою діяльність, зростає кількість латентних злочинів. Гласними слідчими діями не завжди можливо встановити осіб, причетних до вчинення злочинів та довести їх вину. В цьому випадку єдиним джерелом доказової інформації можуть бути матеріали негласних слідчих (розшукових) дій, для яких строки проведення встановлено законом, що й зумовлює актуальність обраної теми.

Так, відповідно до положень ст.246 КПК, в рішенні про проведення негласної слідчої (розшукової) дії зазначається строк її проведення, який, у разі необхідності, може бути продовжений:

- прокурором, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за його рішенням – до вісімнадцяти місяців;
- керівником органу досудового розслідування, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за його або слідчого рішенням – до шести місяців;
- начальником головного, самостійного управління Міністерства внутрішніх справ України, Центрального управління Служби безпеки України, головного управління, управління Міністерства внутрішніх справ України та органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, регіонального органу Служби безпеки України в межах компетенції, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за рішенням слідчого, – до дванадцяти місяців;
- Міністром внутрішніх справ України, Головою Служби безпеки України, керівником органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за рішенням слідчого, – до вісімнадцяти місяців;
- слідчим суддею, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за його рішенням у порядку, передбаченому статтею 249 КПК.

Таким чином, для визначення максимально допустимих строків проведення негласних слідчих дій, перш за все, слід з'ясувати порядок прийняття рішень про їх проведення, оскільки саме від цього, в залежності від суб'єкта прийняття рішення (слідчий, слідчий суддя або прокурор) і визначатимуться, відповідно до ст. 246 КПК, реальні строки їх продовження.

Виходячи зі змісту глави 21 КПК України, переважна більшість негласних слідчих дій проводяться на підставі ухвали слідчого судді. До цієї категорії відносяться такі дії: аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260); арешт, огляд і виїмка кореспонденції (ст. 261, 262); зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263); зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264); обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267); установа місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268); спостереження за особою, річчю або

місцем (ст.269); негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст.274).

Рішення про здійснення контролю за вчиненням злочину (ст.271) приймається виключно прокурором, а в разі, якщо при проведенні контролю за вчиненням злочину виникає необхідність тимчасового обмеження конституційних прав особи, воно має здійснюватися у межах, які допускаються Конституцією України, на підставі рішення слідчого судді.

Така негласна дія як виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст.272) здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора.

З іншого боку, незрозумілим залишається питання, до якої групи негласних слідчих дій, виходячи з їх розподілу за суб'єктами прийняття рішення, слід віднести аудіо-, відеоконтроль місця. У ст.270, яка визначає поняття та порядок проведення цієї негласної слідчої дії, не вказується ані строк його проведення, ані суб'єкт, що приймає рішення про його проведення. Вважаємо, що за своєю сутністю аудіо-, відеоконтроль місця є лише різновидом такої дії як спостереження за особою, річчю або місцем (ст.269), а тому і максимальний термін (6 місяців), і суб'єкт прийняття рішення (слідчий суддя) для аудіо-, відеоконтролю місця повинні визначитися, виходячи з вимог ст. 269 КПК.

Таким чином, розмежування негласних слідчих дій за суб'єктами прийняття рішення про їх проведення дозволяє визначити такі строки їх продовження.

Якщо, наприклад, торкатися негласних слідчих дій, дозвіл на проведення яких дає слідчий суддя, то відповідно до ст. 249 КПК, загальний строк, протягом якого в одному кримінальному провадженні може тривати проведення цих негласних слідчих (розшукових) дій, не може перевищувати шести місяців.

Загальний термін проведення контролю за вчиненням злочину (ст.271), виходячи з вимог ст. 246 КПК не може перевищувати 18 місяців. Але виникає питання: якщо при проведенні контролю за вчиненням злочину є потреба у тимчасовому обмеженні конституційних прав особи, що, як відомо, допускається лише на підставі рішення слідчого судді, то якими правилами слід керуватися при продовженні строку проведення цієї негласної слідчої дії – вимогами ст. 246 (тобто 18 місяців) чи ст. 249 (6 місяців)?

Ще більш невизначеними є правила продовження строків виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації – єдиної дії з переліку негласних слідчих дій, проведення якої може здійснюватися на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування. Якщо при продовженні строку проведення цієї дії керуватися положеннями ст. 246 КПК, то максимальний термін виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації має дорівнювати 18 місяців (у разі отримання відповідного дозволу Міністра внутрішніх справ України, Голови Служби безпеки України, керівника органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства). Проте ч.4 ст. 272 встановлює, що в разі необхідності термін виконання спеціального завдання продовжується слідчим за погодженням з керівником органу досудового розслідування або прокурором на строк, який не перевищує строку досудового розслідування. Отже, яким максимальним терміном обмежується виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації – 18 місяцями чи строками досудового розслідування? Це питання здається не таким вже й недоречним, оскільки строк досудового розслідування може в окремих випадках перевищувати згадані 18 місяців, адже перебіг строків розслідування чітко регламентований лише з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку чи злочину, але не з самого початку досудового розслідування як такого.

Виходячи із вищезазначених зауважень, положення ст. 246 КПК щодо строків проведення негласних слідчих дій або продовження їх тривалості вступає у протиріччя з деякими положеннями §3 глави 21 КПК, що стосуються конкретних негласних дій, вносячи лише плутанину з цього питання. З огляду на вищенаведене, вважаємо, що не має потреби в нормі загального характеру,

якою є ст. 246 КПК відносно строків проведення негласних слідчих дій, оскільки положення щодо цих строків або особливостей їх продовження закріплено у спеціальних нормах, які регламентують організацію проведення певної негласної дії, або у нормі, що визначає порядок ухвалення рішення слідчим суддею. Тому, на нашу думку, варто позбутися згадування строків проведення негласних слідчих дій у ст. 246, що дозволить уникнути плутанини в цьому питанні у правозастосовній практиці.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України // Відомості Верховної Ради. -2012 № 4651-VI
2. Трошевий Ю.М. Реалізація принципу доступності правосуддя у побудові судової системи України / Ю.М. Трошевий // Питання удосконалення судової системи України; матеріали науково-практичної конференції / Ред. колегія Ю.В. Баулін (голов. ред.) та ін. – Харків: Видавництво «Кроссеруд», 2007. – С.33-35.

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ НА ДОСУДОВОМУ СЛІДСТВІ

Подолян Марина Костянтинівна, студент навчально-наукового інституту права і психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права і психології Національної академії внутрішніх справ *Прокопенко Т.І.*

Розслідування у кримінальному провадженні є багатостороннім теоретико-практичним процесом пізнання обставин учинення злочину, винних у цьому діянні (або відсутності у діяннях певних осіб складу злочину чи самого факту його учинення тощо) шляхом прийняття слідчим процесуальних рішень та проведення слідчих дій із застосуванням правових та інших спеціальних знань, навичок і досвіду у різних галузях науки, техніки, мистецтва та ремесла [1]. Використання спеціальних знань під час розслідування та розкриття злочинів посідає визначальне місце у системі кримінального провадження і здійснюється у різних формах: залучення спеціаліста до участі у слідчих діях, проведення експертиз, висновки за результатами яких мають доказове значення.

Нормативне врегулювання питань призначення експертиз набуває особливого значення у зв'язку з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України [2]. Будь-яких офіційних роз'яснень, коментарів і наукових досліджень щодо практичного застосування його окремих положень ще досить мало. Саме тому доцільно й актуально висвітлити окремі питання, які стосуються призначення експертиз за новим КПК.

Як відомо, у чинному КПК України питання призначення і проведення експертиз регулюються ст. 69, 70, 101, 102, 242-245, які викладені доволі чітко, але викликають деякі сумніви, порівняно із старим законодавством. Насамперед для призначення і проведення будь-якої експертизи необхідні передбачені кримінально-процесуальним законодавством підстави. Відповідно до вимог ст. 75 старого КПК України «експертиза призначається, коли для вирішення певних питань при провадженні у справі потрібні наукові, технічні або інші спеціальні знання» [3]. Норма ст. 242 нового КПК вказує, що «...експертиза проводиться експертом за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого, судді чи суду, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання».

Залишивши фактично без суттєвих змін визначення підстав призначення експертизи, законодавець водночас змінив юридичну термінологію з «призначається» на «проводиться», чим вніс певну лінгвістичну і юридичну невизначеність.

За старим КПК України експертиза проводиться на підставі мотивованої постанови слідчого, судді або ухвали суду. Відповідно до вимог частини першої ст. 242 нового КПК «...експертиза проводиться експертом за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого, судді чи суду...». Використання законодавцем терміна «звернення» у кримінальному судочинстві не дає однакового розуміння та можливості використання його у практичній діяльності.